

А.Л. Баранов,
доктор економічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри інноваційних бізнес-технологій,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
andrey.baranov@kneu.edu.ua

ПОГЛЯД НА СТРАХОВИКА В УМОВАХ ОНОВЛЕНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПОСИЛЕННЯ ВИМОГ

Економічна природа створення, організації діяльності та функціонування страховика залишається малодослідженим питанням у страховій науці, не зважаючи на те, що останній є одним з основних учасників страхових відносин і відповідно суб'єктів на страховому ринку. На нашу думку, це було пов'язано, насамперед, з правовою невизначеністю щодо такої інституції з боку законодавців та регулятора. Згідно Закону України «Про страхування» від 07.03.1996 року № 85-96-ВР [1] страховик розглядався винятково з позиції функціоналу, який ним виконувався, тобто як фінансова установа, створена в одній з організаційно-правових форм господарських товариств, окрім товариств з обмеженою відповідальністю, що має ліцензію на здійснення страхової діяльності. Не вдаючись у дискусію щодо правильності використовувати стосовно приватної компанії дефініції «установа», варто наголосити на поверхневому тлумаченні страховика та ігноруванні його особливостей як фінансового посередника. Це призвело до того, що протягом значного періоду часу до страховиків не висувалося ніяких серйозних вимог: ні до їхнього створення, окрім проведення суми коштів, рівної сумі мінімального статутного капіталу, через банківські рахунки; ні до виконання нормативів платоспроможності, окрім перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим, формули обчислення яких дозволяють майже завжди цього дотримуватися; ні до їхнього виходу з ринку, що давало можливість окремим страховикам просто зникати з коштами страхових резервів.

Варто зауважити, що з 01 січня 2024 року вступає в дію новий Закон «Про страхування» № 1909-ІХ від 18.11.2021 року [2], метою якого є оновлення регулювання страхового ринку на основі імплементації вимог Євродиректив, кращих європейських практик. Змінюються зокрема і підходи до регулювання страховиків, як на етапі створення, функціонування, так і на етапі виходу з ринку (ліквідації). Якщо діючим Законом України «Про страхування» вимоги щодо регулювання страховиків диференціювалися залежно від специфіки діяльності таких компаній – страхування життя або страхування інше, ніж страхування життя, то в парадигмі нового Закону закладено значно ускладнену диференціацію нагляду за страховиками, орієнтовану на розмір страховика, складність, обсяг, види, характер операцій, що здійснюються страховиком, організаційну структуру та профіль ризику страховика, а також діяльність значимих страховиків і страховиків, які не є значимими.

Серед ключових вимог щодо страховика варто виділити такі:

1. Посилені вимоги до капіталу страховика базуються на необхідності формування ним на постійній основі регулятивного капіталу першого, другого та третього рівня з метою забезпечення дотримання таким страховиком вимог до платоспроможності, а також мінімального капіталу, мінімальне абсолютне значення якого складатиме 32 млн грн або 48 млн грн залежно від того, діяльність за якими класами страхування здійснює страховик (страхування життя, вхідне перестраховання, складні класи страхування відповідальності).

2. Вимоги до багатокомпонентної системи управління страховика, зокрема з метою:
– створення ефективного внутрішнього контролю, що передбачає необхідність запровадження ключових функцій внутрішнього аудиту, управління ризиками, контролю за дотриманням норм (комплаєнс) та актуарної функції;

– запровадження прозорості організаційної структури з розподілом зон відповідальностей між правлінням, наглядовою радою страховика та загальними зборами акціонерів;

– виконання вимог щодо колективної придатності керівників страховика, до яких належать члени правління та члени наглядової ради, включаючи незалежних директорів такої ради.

3. З метою забезпечення транспарентності роботи страховиків новим Законом визначені посилені вимоги щодо власників і структури власності. Страховики зобов'язані сформувавши прозору структуру власності з підтверджених джерел, а також подавати інформацію до Регулятора (НБУ) та оприлюднювати інформацію щодо власної структури власності та про всі зміни, що відбулися на постійній основі.

4. Посилюються вимоги і до власників страховика. Так, встановлено вимоги не лише до засновників, а й до власників істотної участі страховика, осіб, що володіють 10 %, 25 % або 50 % і більше статутного капіталу страховика, в частині необхідності:

– погодження набуття або збільшення істотної участі таких осіб Регулятором;
– відповідності вимогам щодо фінансового/майнового стану, джерел походження коштів та ділової репутації.

5. Формалізовано способи виходу з ринку – добровільний і примусовий вихід (за рішенням Регулятора). Визначено процедури таких виходів, права та обов'язки сторін. Зокрема, визначено порядок виходу страховика з ринку, що має невиконані зобов'язання, що передбачає передачу страхового портфеля іншому страховику або виконання всіх зобов'язань. Всі етапи виходу страховика з ринку підлягають деталізованому нагляду з боку Регулятора. Такий підхід направлений в першу чергу на забезпечення захисту інтересів страхувальників і виконання страховиком своїх зобов'язань у повному обсязі, навіть за умов неплатоспроможності.

Страховий ринок з 2020 року переживає трансформаційні зміни, в тому числі у зв'язку зі зміною Регулятора та запровадження нових законодавчих змін. Однак, такі зміни обумовлені необхідністю формування стабільного, платоспроможного та надійного страхового ринку, учасникам якого довірятимуть клієнти та споживачі.

Список використаних джерел

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96- %D0 %B2 %D1 %80](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80).
2. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

Л.Я. Бенч,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,

А.Д. Стрельнік,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ

Питання зовнішнього державного боргу відіграє важливу роль у якості формування фінансової системи країни та засобів її оптимізації. В сучасних умовах геополітичної нестабільності та соціально-економічного спаду, Україні потрібно використовувати якісні